

Relacya Traktatów Polskich z Portha Ottomáńska, z Krakowa
3. Ianuarij, Anno Dni 1699.

DAy Boże szczęśliwie zacząć Nowy Rok, y pomyślne donosić wiadomości, pocieszniejszy niż na dokończeniu stárego Roku. A naprzód co do continuacyey Traktatów Pokoiu z Porthą Ottomáńską, osobliwie *ratione* Punktów *in Propositione* przez I. W. i. M. P. Woiewodę Poznańskiego, Posła W. y Plenipotencyaryusza Korony Polskiej, położonych; te z łaski Bożey idą dobrze, zá madra dyrekcyą tegoż I. M. Die 21. *Novembris* po obiedzie I. W. I. M. P. Woiewodá Poznański, iádac ná Wizyrę do Medyatorów dla Conferencyey z Nimi, potkał się w drodze z Posłami Cefarskimi, wracáiacymi się od Medyatorów, y rozmawiaiac z nimi trochę I. M. ná rozieznym rzekł do I. M. ci, I. M. P. Graff Schlik, że przy łasce Boskiej, utrzyma swoje rzeczy, do czego przykładać stárání obcowáli? *Tandem* będąc u Medyatorów znośił się około swoich Punktów, potym stánawszy I. M. P. Woiewodá *in loco Congressus*, zásiadłszy mieysce swoje z drugimi Ich M. ciámi Posłami, (kedy też był *ex parte* Sułtána Tureckiego Poseł Maurocordati, dobrze po łacinie y po włosku mowiacy) tę uczynił przemowy swoiey *Apodosim*, I. M. P. Woiewodá. Mości Pánowie, wielce się cieszę z tego, y kontent iestem, że mi przychodzi traktować Pokoy z Osobami godnemi, sprawiedliwośc kocháiacymi, y spokoinymi Pánami, iáko iestescie WW. MM. Pánowie, ia też co z moiey strony, upewnić mogę WW. MM. PP. *de omni facilitate inclinationis & satisfactionis* w tych Traktátách, álbowiem ia żadney nie podam, *in Punctis Propositione*, ktoraby nie była gruntowna y sprawiedliwa, y Pokoy pewny y trwały trzymáiac: ná co Poseł Turecki Maurocordati odpowiedział I. M. tego my się spodziewamy, po I. W. W. ci M. Pánu, że iáko z pierwszych Senatorów Polskich będący Poseł, racyz y zechcesz W. M. P. *in his Coniunctionis* regulować wszystkie rzeczy tak dobrze według słuźności, ktore wy- ciaga łamá *Instructio & ratio*, tudzież y nádzieia dobrego Pokoiu, zá ktorego utwierdzeniem, odnowi się zgodá y przyiaźń dawna z Porthą Ottomáńską, á tak I. P. Woiewodá zaraz przeczytał swoje Propozycye *huius tenoris*. Imo, áby oddać Rzeczypospolitey Kámieniec Podolski, (o ktory przyczyna była tey wojny, bez żadney zdrády, y oszukánia, ze wszystkártylleryą tam náyduiacą się, y ze wszystkimi woennymi rynsztunkami, y strzelbami, &c. *in spatio* sześciu Niedziel po skończonych y podpisáných teráźnieyszych Traktátách Pokoiu. 2do, wszystkie prátensye, ktoreby miała Porthá do Podolá y Vkráiny, ma odrzucić, ponieważ te Kráie są nábyte z wielkim krwi rozlaniem, tedy należy, aby były Prátensye Tureckie *nullitatis*, y cále annihilowane. 3tio, áby podárunki Tátarów, ktore ná 10. tysięcy czerwonych złotych wychodzą, znieśione wiecznemi czasy zostały. 4to, áby Wołoską Ziemie wrocić Rzeczypospolitey, y oddać według rozgraniczenia dawnymi czasy postanowionego. 5to, Porthá Ottomáńska powinna się o to pilnie stárac, żeby po zawárciu Pokoiu ná potym, nie działały się żadne *Hostilitates* y Excursye, tak Tureckie iáko y Tatarskie, do kráioów Polskich iákimkolwiek sposobem y prátextem: y iesli by się co stáło szkody, powinna będzie Porthá onę nágrodzić y sprawiedliwość czynić *ex violatoribus Pacis*, y Hán Krymski skarány y złożony. 6to, Przewielebni OO. Fránciszkáni, zostawac máia przy Grobie S. Páńskim le-

zula

XVII-48555-IV

zusa Chrystusa w Ieruzalem, y conserwowani, tak iako zdawności bydz
mala, bez zadney vexy y przeszkody. 7mo, Wszytkich więźniow y nie-
wolnikow Chrześciańskich oboygá płci, gdziekolwiek tylko *in Domino*
Sultana Tureckiego náydownac się beda, powinny *vicissim* oddac sobie stro-
ny spolnie, zadnego nie tając, owzem ktoby się wazyl zataic, takiego ska-
rac należy, izeby wolno bylo Naiasn: Krolowi I. M. Polskiemu wypta-
wic kedy chce, lub do Konstantynopolá, lub do Krymu, albo jakiey inney czę-
sci Państw Tureckich, dla szukania ich. 8vo, aby wolno bylo Katolikom,
tak Duchownym iako y Swieckim, wedlug dawnych zwyczajow, Praw y
Przywileiow, conserwowac Koscioly, y naprawiac wszedy, bez zadney
przeszkody od Pátryarchow Schismatyckich Greckich. 9no, aby *commer-*
cia y hándle odprawowaly się wolno, wedlug dawnych zwyczajow posta-
nowione, y ich *securitas* po zawartym Pokoiu, y wszytkim Ormianom, Gre-
kom, y Kupcom Polskim y Litewskim, y innym Osobom *cuiuscunq; Status*
& conditionis, za Pászportem Krola I. M. wolny byl przejazd y *securitas*
po wszytkich Kraiach Tureckich, y aby ich towary, páki, skrzynie, beczki,
&c. y listy, nie rewidowano, ale wszedy wolne bez zadney przeszkody
puszczane. 10. aby Pátryarcha Syryiski, *alias Vniat ad Rituale Gracum*,
zlozony od swoich Adwersarzow, byl przywrocony nazad, y na potym
cum suis Successoribus pacifice zostawac bez zadnego przesladowania. 11mo,
nie bedzie się godzilo *ex utraq; parte* dawac Protekcyey poddanym Rebelli-
zantom, ani ich *quouis modo fouere*: gdyby to *ex aliqua parte* stalo się, po-
winni bydz karani iako zasluzyli, y oddani bydz mala swoim Panom, na
requizycya kazdego. 12. aby te Traktaty Pokoiu, byly spolnie, *cum*
omni satisfactione Colligatorum generaliter podpisane, y ratyfikowany
Pokoy do zawarcia iego. 13tio, teraznieysze Traktaty Pokoiu, wszystkie
Punkta, *inviolabiliter*, mala bydz dotrzymane, y poprzysezane *ex utraq;*
parte, a osobliwie od Sultana Cesarza Tureckiego, y iego Sukcesorow, *sine*
ulla restrictione & interpretatione, y obserwowane byly *diligentissime*. Po
przeczytaniu tych Propozycyi, zasadzili się Turcy na pierwszym Punkcie
strony Kamienca Podolskiego, y rzekli, ze trzeba Wołoskiey Ziemi ustapic,
a Kamieniec się kontentowac, ale I. M. P. Woiewoda pokazal *validis ra-*
tionibus, ze to bydz nie moze, bo Kamieniec, jest *quasi in gradu Nasz*, wzgle-
dem potegi Korony Polskiey teraznieylzey? na co Turcy znowu odpowie-
dziali, ze bedac rzeczy *in hoc Statu moderno*, byloby to *operare contra fun-*
damentum Pacis & Puncti, sicut possidetis possidete: to jest napierac się Kamien-
ca, ktory jest ieszcze w rękach Tureckich. I. M. P. Woiewoda odpowiedzial,
iz nie bylo tu mieysca, ani czasu dysputowac, iezelibyśmy się mieli zasa-
dzac na tym fundamencie, *Sicut possidetis possidete, &c.* gdyz na to nigdy
Respublica nie zezwoli y nie zezwolilaby, ani tez proponowano to bylo
Krolowi I. M. y *Reipublice*. Odpowiedzial Maurocordati, ze nalezalo to
przyiac, co Wielki Cesarz Chrześciański postanowil, na co I. M. P. Woiewo-
da rzekl, ze nie mogl temu wierzyc nigdy, aby przez ten fundament Cesarz
I. M. mial rozumiec, nie oddawanie Kamienca Krolowi I. M. y Rzeczypo-
spolitey, poniewaz to byl pierwszy fundament polozony do traktowania
Pokoiu z Polska, Kamienca przywrocenie, na co Turczyn odpowiedzial,
ze ten Punkt, moglby się uspokoić, przez iaka Zamiáne, y nie watpil, ze ra-
czy przyzwolic na tę Propozycya I. M. Pan Woiewoda, widzac *de Am-*
pla illius

pla illius facultate tractandi. Tandem I. M. Pan Woiewodá spytał się, co za Zamiány chcieliby? Turcy zaś na to odpowiedzieli, że ten Punkt należy traktować przez Medyatorów, iżeby I. M. P. Posel, raczył się z nimi na- zaiutrz obaczyć. *Die 22. Nouembris*, będąc *pruatum* u Medyatorów I. M. Pan Woiewodá, po obiedzie spytał ich Mość PP. Medyatorowie, co by I. M. w zamiąg chciał dać Turkom Kámieńcá, I. M. odpowiedział, że nie mógł inaczey *operare*, ięno według Instrukcyey od Krolá I. M. *Œ à Repu- blica* dány, y że niechciał dać nic, ięzeliby się siełá nápieráli, y że tym sposobem, nie przyszloby *ad ulteriorem progressum* Tráktátow, bez nowych Ordynánfow Krolá I. M. *Œ à Republica*; iednak ięzeliby się chcieli máła kontentować rzeczą, mogłby na to zezwolić, ále siełá nie mógł obieco- wác, y zaraz pokazał I. M. P. Woiewodá, wielkie *expensa Reipublica*, kto- re łożylá na nábywanie y fortyfikowanie Fortec Wołoskich *ad Conseruati- onem* ich; Posel Angielski námienił, żeby się Turcy podobno kontento- wali *demolitione* Kámieńcá, lecz I. M. P. Woiewodá Posel odpowiedział, żeby to było przeciwko temu, co dzień przedtym było postanowiono, (bo Turcy dzień przedtym pozwaláli na Zamiąg,) y że tá nigdy nie ma się rozumieć, ani łożować do zruinowania álbo demoliowania Kámień- cá, y náostátku przydał I. M. P. Woiewodá Posel w tey odpowiedzi, że nie mógł więcey sobie pozwolić, nád Instrukcya. *Die 23. Nouembris*, Kom- mendant w Peterwáradynie, námienił I. M. P. Woiewodzie wizytuiac go, że wśzytká trudność zawierania Tráktátow Pokoiu tego, záwisłá naybár- dziey na Interesach Polskich *ex ratione* Punktu *Pensionis*, która płaca ich Mość PP. Polacy Tátárom, niby kozuchowe, álbowiem muśieliby te sámí Turcy *de proprio* oddawác. druga Kámieniec mieli frodze *cordi per honor* utrzymać go, y ięzeliby I. M. P. Woiewodá chciał puścić Ziemie Wołoska ná Zamiąg Kámieńcá, toby się mogły te Tráktáty ułátwić. I. M. P. Wo- iewodá odpowiedział, bylbyśmy nieszczęśliwi, gdybyśmy mieli ustąpić tego wśzytkiego, co mamy w Wołoszech za Kámieniec, á naybárdziej dla tey przyczyny, że tá Fortecá potrzebna iest Turkom ná excursye Tátár- skie, &c. *in detrimentum* Kráiów nášzych, którzy się tam zwyczajnie retero- wáli po excursyách Wołyńskich y Ruskich: y dla tego my, nie możemy ustąpić cáley Wołoskiej Ziemi, abyśmy mogli zábronić tych excursyi Tá- társkich, którzy támtędy przeprawiają się do nas, y iest to nád moie Instru- kcyę, nie mogę na to pozwolić, bez wyraźnego ordynánfu Krolá I. M. y Rzeczypospolitey: dla zgody zaś, mogłbym ustąpić co máłego, ábym po- kazał, że nie iest przeciwny do ustanowienia Pokoiu, ani niechcę *conturba- re* tych Tráktátow. Tym czásem Posel Moskiewski, przysłał z komplemen- tem do I. M. P. Woiewody, ofiaruiac się imieniem Pryncypalá swego, w tych Tráktátách łopomagać I. M. osobliwie, żeby był Kámieniec oddány, zá co I. M. podziękowawszy, wzáiemna wyraził usługę *ex parte* Krolá I. M. y że nie szło tylko o sam Kámieniec, ále o coś więcey, y dla tego życzył z nim conferencyey, obiecuiac mu posłać *pro informatione* swoje Propozy- cye *ad hoc negotium*. *Interea*, gruchnęło po Obozie Poselskim pod Kárlowi- czámi, że tenże Posel Moskiewski, *recedebat* od Pretensyi 60. mil Kráiu zá Dnieprem. *Die 24.* tenże Posel Moskiewski miał swoje Conferencye z Me- dyatorámi, y z Kommisarzámi Tureckimi, którzy *reciprocè* náiego Propo- zycye wyśokie, zádáli też *demolitionem* dwóch Fortec wytáwionych zá Dnieprem